

TÁRSADALOM.

TÁRSADALMI SZEMLE.

Sok viszontagság és hosszú vajudás után június hó utolsó napjaiban megalakult az országos rabbi egyesület, amely *dr. Schnitzer Ármin* komáromi rabbi elnökké, *dr. Neumann Ede* nagykanizsai és *dr. Fischer Gyula* pesti rabbi alelnökké, *dr. Venetianer Lajos* újpesti és *dr. Löwy Ferencz* marosvásárhelyi rabbi jegyzővé, *dr. Edelstein Bertalan* budai rabbi pénztárossá és *dr. Hevesi Simon* pesti rabbi ellenőrré választotta. A gyűlés lefolyásáról és határozatairól jelen számunkban hivatalos jelentést közlünk, ugyanezért e helyen csupán üdvözöljük az egyesületet és azt kívánjuk, hogy a reá váró nagy feladatokat felekezetünk és a rabbikar javára sikeresen teljesítse. A komoly munkát, melyet immár méltóan megkezdett, minden bizonynyal e téren is megfelelő eredmény fogja jutalmazni.

*

Már említettük, hogy az orsz. rabbiképző-intézet tanári kara és vezérlő bizottsága a nevezett intézeten üresedésbe jövő egyik tanszékre egyhangúlag *dr. Guttmann Mihály* csongrádi rabbi, jeles munkatársunkat szemelte ki. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a tanszékre pályázatot hirdetett és szeptember hó 20-án Guttmann Mihályt, mint az összes tényezők által egyhangúlag ajánlott pályázót, ki is nevezte. Midőn e hírt regisztráljuk, újból örömünknek adunk kifejezést a fölött, hogy az intézet egyik neveltje e felelős, de egyszersmind díszes állásba jutott és az új kartársat, volt tanítványunkat, szívből üdvözöljük. Növekedjék ifju ereje leendő tanítványai és általuk egész felekezetünk üdvére. A tanári kar szeptember hó 2-án tartott ala-

kuló ülésén elnök- nek *dr. Bacher Vilmost* választotta meg, ki az intézetnek alapítása, tehát 30 év óta tanára és tudományos munkásságával világhírré tett szert. Az új elnök a reá eső választást elfogadva és megköszönve, első sorban elődje *Bloch Mózes* elnök érdemeit méltatta meleg szavakban és azt indítványozta, hogy a tanári kar a volt elnök érdemeit jegyzőkönyvbe iktassa és hogy testületileg tisztelegjen a szeptember 1-én nyugalmába vonult elnöknél. A tanári kar e javaslatok értelmében még aznap tisztelgett Bloch Mózes tanárnál, ki előtt Bacher Vilmos elnök tolmácsolta a tanárok érzelmeit és egyúttal a hozott határozatokról szóló jegyzőkönyvi kivonatot nyújtotta át. Bloch Mózes volt elnök láthatólag mélyen meghatva, a megtisztelés megköszönése után arról biztosította a tanárokat, hogy az intézetet jövőben is szeretettel fogja támogatni és egy talmudi hely kapcsán a kölcsönös szeretetet, testvériséget és kollegialitást fejtegette volt kartársai előtt. Úgy halljuk, hogy az intézet növendékei alkalmas időben külön fognak búcsúzni tanáruktól, mire eddig alkalmuk nem volt.

*

Két év előtt, 1905 július havában, héber írók és a héber irodalom barátai összeálltak a célból, hogy »Szinai« név alatt a héber irodalmat pártoló egyesületet alkossanak. Az orosz események a terv megvalósítását megakadályozták, de azért az ideiglenes bizottság csendben tovább dolgozott és az egyesület a nyáron megalakult. *Hurwitz S.* 10,000 márkát ajándékozott és mások részben befizetett, részben ígért adományokkal támogatták az egyesületet, melynek székhelye Berlin. Első tette egy héber folyóirat kiadása, mely »*H a a t i d*« címmel negyedévenként 15—15 ív terjedelemben fog megjelenni. A zsidó tudomány és a zsidó nép fontos problémáit fogja tárgyalni a szépirodalom kizárásával és Berlinben fog kiadásra kerülni. Az egyesület és orgánuma mögött többnyire orosz héber írók és érdeklődők állanak, újabb bizonyosságául annak, hogy a »zsidó« milyen materialista. Melyik nép áhítozik pogromok között tudományra?

*

A nyár derekán Hágában tartották meg a czionisták VIII. kongresszusukat és a németalföldi kormány magasrangú

zsidó tisztviselője üdvözölte a zsidó községek nevében a kongresszust, ki beszédjében saját álláspontjának hangsúlyozása mellett elismerte, hogy a zsidók nagy bajait orvosolni kell. Az egyidejűleg ugyancsak a holland székvárosban üléselő békekonferencia azonban nem reagált a zsidók természetes panaszaira. A cionisták, mint máskor is, két táborra oszoltak, míg végre az egyik párt győzött. Fájdalommal kell konstatálni, hogy mindegy, melyik párt győz, mert a cionista határozatok a lényegre nézve csupán akadémiai értékűek. Az orosz és román zsidók rettenetes bajai — a mészárlások most is folynak, hol itt, hol ott — nem szüntethetők meg semmiféle határozatokkal, melyek mögött szuronyok nincsenek. Ebben a kulturvilágban csak a nyers hatalom dönt, ez pedig nem mozdul meg zsidókért. Hogy az irónia se hiányozzék, az orosz kormány megtiltotta a cionizmust, amely gyűlölet keltésére alkalmas. A pogrom szeretet. Ennek hatása alatt a kivándorlás egyre nő és most már félelmetes méreteket öltött. Nem egyesek, hanem tömegek kelnek vándorútra és jórészüket már Dél-Amerikába tart, hol egész kolóniák keletkeznek. Nincs emberfia, ki e súlyos helyzet végső alakulását előre láthatná. Ily rémes és huzamos üldözést a zsidók kétezeréves történetében is keresni kell. Mikor virad már?

*

Az üldözött zsidó kérdését a cionizmusnál gyakorlatiasabban az ICA, a báró Hirsch által alapított telepítő társaság iparkodik megoldani. A közgyűlés július 7-én Párisban tartatott meg Nareisse Leven elnöklete alatt, kinek megnyitó beszédjéből néhány részletet idézünk. Az Egyesült-Államokba 1906-ban 186.089 zsidó vándorolt be. A Newyork városába való immigráció emelkedését a következő számok mutatják. 1901: 38.565; 1902: 57.641; 1903: 63.560; 1904: 104.870; 1905: 88.533; 1906: 156.940. Canada 9000, Argentina 13.500 bevándorlót vett fel a múlt évben. Az ICA vezetése alatt működő newyorki *Removal Office* 1901 óta kereken 30.000 embert vezetett ki Newyorkból az ország belső városaiba. Az argentiniai kolóniák szépen fejlődnek, anyagilag teljesen megerősödtek; a paleszt. kolóniák, melyeket Rothschild adott át az ICA-nak, most már saját igazgatásuk alatt álla-

nak. Oroszországban és Galicziában az ICA számos kölcsön-pénztárt létesített, melyek fényesen beváltak. Romániában és Oroszországban majdnem 100 elemi és egyéb iskolának az ICA a fentartója. De mindez csak egy balzsamcsepp az üldözöttek tengernyi nyomorában.

*

A nyári csendet a világ összes tőzsdéinek bomlása verte fel, amint a napi sajtó vezércikkeiben olvastuk. Ugyanonnan arról értesültünk, hogy az egész felfordulást az amerikai milliárdosok csinálták, kik az egész világ pénzét magukhoz akarják ragadni. Hogy ezt mikép akarták eszközölni, nem értettük; azt se tudjuk, hogy ez az állítás igaz-e, nem igaz-e? De azt tudjuk, hogy Rockefeller és a többi név között sem Kohn, sem Levi nem fordul elő. De mi nemcsak ezt tudjuk, hanem azt is, hogy világrabló pénzügyi hadjárat fővezérei között zsidó sohasem fog szerepelni. A hatalom mértéktelen és kiméletlen kihasználása, mint pl. valamely győzelmes hadvezér, nem fér össze a zsidó vérrel. A Fuggerek nem voltak nagyobb financierk mint pl. a Rothschildok, de százszor annyi hatalmuk volt. Az önérzetük pedig határt nem ismert: az egyik V. Károly császárt is meglecczkéztette levelében. Ezeknek nyomdokaiba lépnek most Amerika aranycsászárjai és úgy olvastuk, hogy az Egyesült-Államok elnöke maga állt a koronázatlan dollárfejedelmek ellen indított mozgalom élére. Talán győzni fog a háta mögött marsirozó 80 millió hívével, talán nem. Ez bennünket ezen a helyen nem foglalkoztat. Csupán azt konstatáljuk, hogy a mindenható Krózusok úgy cselekedtek, mint ahogy a hazug antisemita írók a zsidó pénzembereket festették. Más szóval az antisemita írók tulajdonkép csak azt árulták el, hogy mikép járnának ők el, ha ők dirigálhatnák a pénzvilágot. Nem értünk a tőzsdéhez és nem is akarjuk matadorjait védeni, de azt tudjuk, hogy a közkeletű állítások jellemzőbbek azokra, kik mondják, mint azokra, akikről mondják. Ezt nyilvánvalóvá tette az amerikai eset. Amerika talán még megirigyli a vén Európát zsidó pénzembereiért.